

Les últimes lletres

ABANDONAMENT PREMATUR

MARTÍN, Miquel

Hi ha amors que maten

Ed. Columna - Barcelona, 1996. Pàg. 132

S'HA DIT QUE EL MÉS DIFÍCIL d'escriure és, probablement, saber polir els detalls, saber eliminar el que sobra de les primeres versions d'un text. Aquests són els contes d'algú que té coses a dir i sap trobar situacions argumentals atractives però que, tanmateix, crec que en aquesta ocasió ha deixat arestes per arrodonir. Valéry ho va escriure: *un text mai no s'acaba, s'abandona*, però no es pot abandonar massa aviat. Està clar que el llibre ofereix bons moments (per exemple en frases com aquestes: *bar especialitzat en frankfurts oliosos i trencaments de parella*, pàg. 95; o *¿I tu què proposes, doncs, a part d'utilitzar aquest llenguatge de columnista comarcal?*, pàg. 121); però coixeja una mica en l'elecció del registre narratiu. M'imagino que aquesta respon a una tria conscient de l'autor perquè els ingredients de la recepta de la veu narrativa determinen en molt bona part l'èxit del cuinat i, per tant, val la pena que siguin seleccionats amb cura. És tòpic però cert: vivim en un món de paral·lelismes, d'innumerables connexions, en el menjar sovint xalem molt més amb un préssec al seu punt que amb una salsa de vint-i-dos ingredients, dels quals divuit no hem sentit mai anomenar; en literatura passa molt millor la claredat que la complicació lèxica. L'extraordinarietat agrada perquè no és habitual: les salses exòtiques ens complauen en els àpats que acaben en dicurs però si les mengéssim cada dia el nostre estómac organitzaria manifestacions. La possible precisió semàntica de mots amb un o dos peus en l'oblit es pot adequar a altres gèneres, però en contes explicats des d'una perspectiva volguda actual i urbana entrebanquen. Uns exemples, agafats a l'atzar, del recargolament lèxic al qual em refereixo: *regressar* (pàg. 11, 49, 68 entre altres), *fretar* (pàg. 32), *rauc* (pàg. 32), *jamai* (pàg. 38), *labilitat* (pàg. 51), *caliginosos* (pàg. 53), *alacritat*, *apagògic* (pàg. 76), *letícia* (pàg. 78) o *cassussa* (pàg. 111).

No voldria criticar l'ús de cap paraula de la nostra llengua, però sí que crec que cal reflexionar molt bé sobre l'adequació de cada registre a cada gènere. Si es tracta de fer contes de l'estil dels de Miquel Martín crec que una llengua com la que ell fa servir porta al desencanç, a un grinyol que fa mal a les orelles de lector.

Per acabar valdria la pena recordar que considerar errades alienes és molt més fàcil que, per exemple, deixar de cometre'n de pròpies i que si Miquel Martín és ressenyat en aquesta revista és perquè s'ha guanyat la sort d'haver publicat, cosa que vol dir que a més de tenir per davant molt futur ja és una nova realitat de la nostra literatura.

Josep Agustí

MUNICIPALS SENTIMENTALS

M. MERCÈ ROCA

L'àngel del vespre

Ed. Columna, Barcelona, 1998

214 pàgines

Havent viscut unes quantes aventures televisives més o menys afortunades —això depèn dels gustos de cadascú—, M. Mercè Roca ha tornat a l'escena novel·lística amb aquesta obra que tenim a les mans. *L'àngel del vespre* és una novel·la amb una dosi considerable de psicologisme que s'administra al lector a través d'un narrador omniscient que penetra els indrets més íntims i ocults del subconscient dels personatges. Gràcies a aquesta omnisciència també arribem a saber el passat dels personatges, els seus records més foscos o traumàtics, les seves experiències o els anhels i desitjos que mai han pogut satisfer.

Els narradors totpoderosos que obstaculitzen el desenvolupament de l'argument i que projecten la seva ombra sobre tots els racons de l'obra són una malaltia crònica prou coneguda que s'ha diagnosticat sovint a moltes de les tradicions literàries —o potser a totes. Són massa casos d'escriptors que han creat una figura d'aquesta envergadura i que després no l'han sabut controlar! Doncs bé, aquest no és el cas de M. Mercè Roca, perquè a *L'àngel del vespre*, tot i el paper destacat del narrador, els personatges continuen mantenint una part important del protagonisme. Perquè, tot i que tenim accés lliure al seu interior, sempre hi ha una part de les seves accions o algunes decisions que prenen que s'escapen a les prediccions que podem fer coneixent-los com els coneixem. D'aquesta manera, ens sorprenen, de tant en tant, amb accions imprevistes —com per exemple la fi de les cendres del marit de la Laura—, demostrant-nos que els seus actes no són esclaus dels trets de la seva personalitat que el narrador ens revela impúdicament.

Per alleujar lectors i personatges d'una pressió excessiva del narrador, aquest se sol situar en un punt de vista per sobre de l'acció des d'on intervé d'una manera distant, com un observador casual, allunyat. Fins i tot en algun moment, reporta els diàlegs entre els personatges com si fos una gravació, sense presentar-ho tipogràficament com s'acostuma a fer en aquests casos.

Si fins aquí he dedicat l'atenció a l'estructura narrativa de la novel·la, és perquè em sembla que aquest és un dels punts més ben resolts. Ara bé, això no vol dir que l'argument no sigui digne de comentari, encara que hagi de ser breu. L'argument es construeix al voltant del personatge d'Andreu Garcés, el copropietari d'una fàbrica de rajols, a qui el destí col·loca com a cap de llista d'un partit que opta a l'alcaldia de Girona. Al seu voltant van apareixent tota una sèrie de personatges a qui el destí —o, el que és el mateix,